

Asırlardan Kırkpınar'a Güreş

Güreşin tarihini, avcı toplayıcı şeklinde adlandırılan ilk insanlardan başlatmak mümkündür. Zira bu mücadele, doğa karşısında verilen mücadeleyle başlar. İlk insanların hayatta kalmak için fiziksel olarak güçlü olmaları gerekmektedir. Teknoloji ve bilimin henüz gelişmediği bu çağlarda sahip olunan tek silah, bizzat vücudun sağladığı olanaklardı. Güreşte herhangi bir araç gereç kullanılmadan rakibi etkisiz hâle getirme mantığı buradan gelmektedir. Daha sonraları yerleşik hayatla birlikte şehirleşmenin getirdiği güvenli olanaklar ile güreş, hayatta kalma mücadelesinden ziyade bir spor dalı olarak ilgi görmeye devam etti. Çeşitli müsabakaların düzenlenmesi toplumun bir araya gelerek dayanışma ruhunun gelişmesine, biriken enerjinin sağlıklı bir şekilde atılarak taşkınlıkların önlenmesine katkı sağlamaktadır.

Savaş aletlerinin gelişmesinden sonra müsabakalar farklı bir boyut kazanarak Eski Roma'da gladyatör dövüşleri, Antik Mısır'da cirit atma yarışmaları biçiminde gelişme gösterse de güreş, her zaman ilgi görmeye devam etti. Köleliğin yaygın olduğu zamanlarda, köleler eğitilerek ülke çapında, devlet destekli düzenlenen geniş kapsamlı yarışmalara sokuluyorlardı. Antik Yunan Sanatı'nda olimpiyatlar kendisine yer buluyor ve kalıntıları günümüze erişen çeşitli heykeller yapıyordu. Ayrıca, milattan önce ve sonrasındaki pek çok toplumun komutanlarının orduya çeviklik kazandırmak amacıyla askerleri güreşçi olarak yetiştirdikleri bilinmektedir.

Türk kültüründe de güreşin her zaman ayrı bir yeri olmuştur. Metinlerde de karşımıza çıktığı üzere sosyal hayatta pehlivanlık, bir nevi saygınlık ifadesiydi. 14. – 15. yüzyıllarda yazıya geçirilen Oğuz Türklerinin sözlü kültür ürünü Dede Korkut Kitabı bunun örneklerini içermektedir. Eserdeki tiplerden biri olan Bamsı Beyrek, Banu Çiçek'le evlenmek ister. Hâli hazırda birbirlerinin beşik kertmeleridir. Banu Çiçek, Beyrek'in yiğitliğini ve gücünü test etmek için onunla güreş tutmayı arzularak, ancak kendisini yenersen evlenebileceklerini söyler. Buradan pehlivanlığın beşik kertme gibi geleneklerin bile ilerisinde değer gördüğünü anlayabiliyoruz.

Osmanlı Dönemi'nde I. Murad'ın Edirne'yi fethinin (1361 – 1371) ardından, burada Güreşçiler Tekkesi kurulmuş ve her yıl müsabaka düzenlenmesi gelenek hâline gelmiştir. Bu yıl 660.'sı düzenlenen Edirne Tarihî Kırkpınar Yağlı Gürşleri'nin temeli böylece atılmıştır. Başka bir rivayete göre Orhan Gazi'nin Rumeli'ye seferi sırasında 40 kişilik öncü birlik aralarında güreş tutarlar. Ali ile Selim adındaki iki kardeş, bir türlü yenilemez. Yine bir Hıdrellez gününde Edirne yakınlarındaki Ahıköy civarında, kardeşler yeniden güreş tutarlar, fakat gece gündüz durmadan mücadele etmelerine rağmen yenilemez, ağırlaşan yorgunluklarından dolayı vefat ederler. Arkadaşları, iki kardeşin defnini yaptıktan yıllar sonra mezarların bulunduğu yerde güçlü bir pınar peyda olur. Akabinde halk, orada yatanların anısına, yöreyi "Kırkpınar" ismiyle anmaya başlayarak geleneksel güreş müsabakalarını düzenler. Bölgede bu olayın anısına iki kardeşin heykeli bulunmaktadır. Efsanelerde daha eskiye bakacak olursak, kendisi de pehlivan olan Sarı Saltuk, Edirne'yi Bulgarlardan aldıktan sonra (1261) bölgedeki ilk güreş müsabakalarını başlattığının rivayet edildiğini görürüz. Günümüzde, Tarihî Kırkpınar Yağlı Gürşleri UNESCO'nun Somut Olmayan Kültürel Mirası'nda kendine yer bulmuştur.

İnsanlığın var olduğu günden beri, hemen hemen her kültür ve toplumda kendine yer bulan güreş müsabakalarının ülkemizde değerini kaybetmeden devam ettirilmesi; yurdumuza ve dünyaya sunulan kültürel bir armağandır.

Musab DOĖAN

İĞ İİSBF Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Öğrencisi

Dil, Düşünce ve Edebiyat Öğrenci Kulübü Başkanı